

Élet és Irodalom - 2022.03.18. (23. oldal)

Vezetékes vér

Szerző: GERGICS ENIKŐ: Színház

Élektra-bemutatójában Szócs Artur Aiszkülosz, Euripidész és Szophoklész drámáit fésülte össze, de a munkafolyamat során feltehetően a későbbi feldolgozások is inspirálták. Nem egyetlen markáns értelmezést kapunk tehát, inkább egy sok különböző aspektusból álló, több oldalról felvillantott, nem egyértelműen megítélhető Élektra lép a Miskolci Nemzeti Színház színpadára. Ugyanez igaz a főbb szereplőkre is. Szócs Arturt azonban, úgy tűnik, mégsem a családi átok, és így az egyes szereplők vagy a testvérpár sorsa foglalkoztatja leginkább, hanem az, hogy milyen lehet ebben a városban élni, erkölcsileg leszerelt, bűneiket nem is takargató, megdönthetetlenségükben mégis biztos vezetők alatt.

A dramaturgmunkát is Szócs Artur végezte, az egybefogott drámaszöveg Devecseri Gábor harmonikus, dallamos fordításában hangzik el. A klasszikus sorokhoz jól is illik a szertartásos kezdőkép a lépcsőzetes pódiumon, amely a szárazjéfgüstben elsőre tömörnek látszik. Később azonban további részletek oldják ezt a hagyományos élményt, a szöveg ritmusát időnként fellazítja egy-egy otrombán hétköznapi mondat betoldása, a második jelenetre pedig a díszlet is kiegészül, hullámpalából tákolt putrit látunk, rajta parabolaantennával, a jellegzetes kék közkút körül pedig szedett-vedett öltözékű, piszkos ábrázatú falusiak tünedeznek fel műanyag kannákkal. Kovács Dániel Ambrus látványja jól körvonalazza, hogy hova rendezi ezt a várost Szócs. A gondosan megszerkesztett jelmezek legalább olyan fontosak, mint a díszlet, a melegítő, susogósok, otthonkák, csizmák és kiegészítők össze nem illő rétegezése olyan támpontot ad, hogy ennek a nyomornak szinte a szagát is érezni lehet. A díszlet eleinte kevésbé konkrét, de talán még nyomasztóbb, mint később, amikor Élektra életkörülményeinek konkrét ábrázolásával operál. Kezdetben az Agamemnón köszöntésére szánt szőnyeg gyanánt vörös festéket mázolnak végig az emelvény közepén, a tetején ugyanilyen asszociációkat kelt a csillámló, vörös spagettifüggöny, később pedig az emelvény váza szinte ketrecként zárja magába az alatta álló városiakat. Időről időre megjelenik valaki a kútnál, hogy újra, mintegy refrénszerűen kijelentse: nincs víz, pedig azt ígérték, hogy ma megadják. A víz nemcsak alapvető szükséglet, hanem egyúttal az emberhez méltó élet szimbóluma is.

Bőven meg is lehetett volna állni az ismerős látványelemeknél, de aktualitásban ennél jóval messzebbre megy az előadás. A házban, ahol Élektra él a földművessel, akihez azért adták, hogy ne szülhessen trónra méltó utódot, időnként bekapcsolják a tévét. A hírműsorban a bemondó közéleti hívószavakat sorol értelmetlen szöveggé, mondattá sem rendezve – bár az ilyesmi mindig biztos sikert arat a közönségnél, ez kicsit olcsónak érződik, pláne a mennyiségét tekintve, mert az előadás folyamán többször is visszatér, és a klímaválságtól, migránsoktól egyenesen konkrét kampányvideó-kulcsszavakig jut. Valamivel eredetibbnek érzem a hírműsorblokkokat tagoló, ún. szórakoztató műsorok lélekölően unalmas betéteit. Az egyik alkalommal a bemondó egy macskacsalád fotóját ismerteti szürreálisan tartalmatlan mondatokkal, anyamacska, apamacska, és Élektra elsírja magát a tévé előtt.

Ennek az Élektra-amalgámnak a szemszögei jó lehetőségeket adnak a színészeknek, különösen a főbb szerepekben. A tömörítés azonban sajnos azzal is jár, hogy lesznek elvarratlan szálak, megvilágítatlan részletek is, vagy olyan, akár bizonytalan, nehezebben követhető gondolatmenetek, amelyek az alkotóknak egyértelműek, a néző viszont lemarad.

Az előadás Agamemnón hazatérésével kezdődik, így az őt alakító Lajos András nem sokat van színpadon, de néhány percben is erőteljesen mutatja fel azt a kemény, keserű valakit, aki hazajött a háborúból. Mészöly Anna játéka szintén rendkívül limitált idő alatt érzékelteti a még tragikusabb közeljövőre készülő Kasszandra hányatott múltját, melankolikus méltóságát. Nádasy Erika első ránézésre romlott, közönséges Klütaimnéztrát játszik, aki feltupírozott hajjal és miniszoknyában próbál tudomást sem venni az öregedésről. Bűnösségét az első megjelenésétől kezdve borítékoltnak érezzük, de amikor először hangzik el a szájából, hogy Agamemnón feláldozta a lányukat, ezen a hangon ez semmiképpen nem lehet üres mentegetőzés vagy pusztán ürügy a gyilkosságra, ahogyan az sem érzelmek nélküli gesztus, amikor meglátogatja Élektrát. Ugyanez ez árnyaltság igaz Börösök Olivér finomkodó, a vér láttán előbb öklendező, majd a holttestet rugdaló Aigiszthoszára, aki mintha Agamemnón ellenpárja lenne. Biztos, hogy ez az Aigiszthosz tetteleg nem vett részt a gyilkosságban, de az ő bosszúszomja is őszinte és átél, nem pusztán hatalomvágy motiválja – mindenkinek megvan itt a maga véres igazsága.

A kart adó színészeknek is szinte mind jut egy-két erős helyzet, és az egyetemi hallgatókkal is jól bánik a szereposztás Börösök Olivéren túl is, Tegyi Kornél alakítása az Élektra férjének választott, jobb sorsra érdemes földművesként például kimondottan tartalmasnak érződik, míg Béres Bence nem a kicsit nehezen követhető Püladészként, hanem a kar tagjaként, városbeliként ad emlékezetesebb teljesítményt. Izgalmas az is, amivé Khrüsztothemisz változik: az előadás nem ítéli el egyértelműen Élektra opportunistát, szembeszegülni nem akaró testvérét, a bársony melegítőszettbe öltözött Prohászka Fanni pedig egy-egy gesztusba, hangsúlyba, tekintetbe belesúríti ennek a két lánynak az egész testvéri kapcsolatát.

Maga Élektra kérlelhetetlen, de bosszúszomja, megbocsátani nem tudása mögött nemcsak az apja iránti hűség húzódik, ott van valahol az anyja által elhanyagolt, magára hagyott kislány sebzettsége is. Czvikker Lilla gyakorlatilag androgünre, koravén gyereklánynak van öltöztetve a fejkendőjével és a pingvines pulcsijával.

Agamemnón és Kasszandra meggyilkolását nem látjuk közvetlenül, csak a véráztatta holttesteket már kiterítve az emelvényre, a zárójelenetben viszont végignézzük a bosszút, a háttérben disznóvágást idéző zaj. Aigiszthossal Oresztész, Klütaimnéztrával Élektra végez, közben viszont anya és lánya kommunikációjából azt várjuk, mikor adja meg magát Élektra az anyja magabiztosságának, mikor hátrál meg, miközben Rózsa Krisztián precízen összeomló Oresztészként a háttérben sírva maszatozza véres ökleivel a falat. Bár az emberölés mozdulatait stilizálja a művérbe áztatott szivacs, szinte nevetségesen, melodramatikusan sok a vér, nagyon jó döntés, hogy az utolsó mozzanathoz már inkább megengedik a gázt. Amikor végül megindul és zubogni kezd a kútból a víz, kissé túlzó, de hatásos, kifejező lezárás, ami megadja mindazt a reménységet, ami az előadásból hiányzott – a város nemcsak felszabadult, de meg is tisztulhat végre. (Aiszkülosz–Szophoklész–Euripidész: Élektra, r.: Szócs Artur, Miskolci Nemzeti Színház, március 9.)

GERGICS ENIKŐ:

Színház

Vezetékes vér

Elektra-bemutatójában Szócs Artur Aiszkhülosz, Euripidész és Szophoklész drámáit fésülte össze, de a munkafolyamat során feltehetően a későbbi feldolgozások is inspirálták. Nem egyetlen markáns értelmezést kapunk tehát, inkább egy sok különböző aspektusból álló, több oldalról felvilantott, nem egyértelműen megítélhető Elektra lép a Miskolci Nemzeti Színház színpadára. Ugyanez igaz a főbb szereplőkre is. Szócs Arturt azonban, úgy tűnik, mégsem a családi átok, és így az egyes szereplők vagy a testvérpár sorsa foglalkoztatja leginkább, hanem az, hogy milyen lehet ebben a városban élni, erkölcsileg lezserrepl, bűneiket nem is takargató, megdönthetetlenükben mégis biztos vezetők alatt.

A dramaturgmunkát is Szócs Artur végezte, az egybefogott drámaszöveg Devecseri Gábor harmonikus, dallamos fordításában hangzik el. A klasszikus sorokhoz jól is illik a szertartásos kezdőkép a lépcsőzetes pódiumon, amely a szárazjégfüstben elsőre tömörnek látszik. Később azonban további részletek oldják ezt a hagyományos élményt, a szöveg ritmusát időnként fellazítja egy-egy otrómbán hét-köznapos mondat betoldása, a második jelenetre pedig a diszlet is kiegészül, hullámpalából tákolit putrit látunk, rajta parabolaantennával, a jellegzetes kék közkút körül pedig szedett-vedett öltözékű, piszkos ábrázatú falusiak tündeznek fel műanyag kannákkal. Kovács Dániel Ambrus látványja jól körvonala, hogy hova rendezi ezt a várost Szócs.

A gondosan megszerkesztett jelmezek legalább olyan fontosak, mint a diszlet, a melegítők, susogások, otthonkák, csizmák és kiegészítők össze nem illő rétegezése olyan támpontot ad, hogy ennek a nyomor-nak szinte a szagát is érezni lehet. A diszlet eleinte kevésbé konkrét, de talán még nyomasztóbb, mint később, amikor Elektra életkörülményeinek konkrét ábrázolásával operál. Kezdetben az Agamemnón köszöntésére szánt szöveg gyanánt vörös festéket mázolnak végig az emelvény közepén, a tetején ugyanilyen asszociációkat kelt a csillámló, vörös spagettifüggöny, később pedig az emelvény váza szinte kereként zárja magába az alatta álló városiakat. Időről időre megjelenik valaki a kútnál, hogy újra, mintegy refrénszerűen kijelentsé: nincs víz, pedig azt ígérték, hogy ma megadják. A víz nemcsak alapvető szükséglet, hanem egyúttal az emberhez méltó élet szimbóluma is.

Böven meg is lehetett volna állni az ismerős látványelemeknél, de aktualitásában ennél jóval messzebbre megy az előadás. A házban, ahol Elektra él a földművelés, akihez azért adták, hogy ne szülhessen trónra méltó utódot, időnként bekapcsolják a tévét. A hírműsorban a bemondo közéleti hívszavakat sorol értelmetlen szöveggé, mondattá sem rendezve – bár az ilyesmi mindig biztos sikert arat a közönségnél, ez kicsit olcsónak érződik, pláne a mennyiségét tekintve, mert az előadás folyamán többször is visszatér, és a klímaválságtól, migránsoktól egyenesen konkrét kampányvideó-kulcsszavakig jut. Valamivel eredetibbnek érzem a hírműsorblokkokat tagoló, ún. szórakoztató műsorok lélekölően unalmas betéteit. Az egyik alkalommal a bemondo egy macskacsalád fotóját ismerteti szürreálisan tartalmatlan mondatokkal, anyamacska, apamacska, és Elektra elsirja magát a tévé előtt.

Ennek az *Elektra*-amalgámnak a szemszövegi jó lehetőségeket adnak a színészeknek, különösen a főbb szerepekben. A tömörítés azonban sajnos azzal is jár, hogy lesznek elvarratlan szálak, megvilágítatlan részletek is, vagy olyan, akár bizonytalan, nehezebben követhető gondolatmenetek, amelyek az alkotóknak egyértelműek, a néző viszont lemarad.

Az előadás Agamemnón hazatéréseivel kezdődik, így az őt alakító Lajos András nem sokat van színpadon, de néhány percben is erőteljesen mutatja fel azt a kemény, keserű valakit, aki hazajött a háborúból. Mészöly Anna játéka szintén rendkívül limitált idő alatt érzékelteti a még tragikusabb közeljövőre készülő Kasszandra hányatott múltját, melankolikus méltóságát. Nádas Erika első ránézésre romlott, közönséges Klütaimnéstrát játszik, aki feltüprozott hajjal és miniszoknyában próbál tudomást sem venni az öregedésről. Bűnösségét az első megjelenésétől kezdve borítékoltnak érezzük, de amikor először hangzik el a szájából, hogy Agamemnón feláldozta a lányukat, ezen a hangon ez semmiképpen nem lehet üres mentegetőzés vagy pusztá ürügy a gyilkosságra, ahogyan az sem érzelmek nélküli gesztus, amikor meglátogatja Elektra. Ugyanez ez árnyaltság igaz Börcsök Olivér finomkodó, a vér láttán előbb öklendező, majd a holttestet rugdaló Aigiszthoszra, aki mintha Agamemnón ellenpárja lenne. Biztos, hogy ez az Aigiszthosz tetteleg nem vett részt a gyilkosságban, de az ő bosszúszomja is őszinte és átél, nem pusztá hatalomvágy motíválja – mindenkinél megvan itt a maga véres igazsága.

A kart adó színészeknek is szinte mind jut egy-két erős helyzet, és az egyetemi hallgatókkal is jól bánik a szereposztás Börcsök Olivérén túl is. Tegyi Kornél alakítása az Elektra férjének választott, jobb sorsra érdemes földművesként például kimondottan tartalmasnak érződik, míg Béres Bence nem a kicsit nehezen követhető Püladészként, hanem a kar tagjaként, városbeliként ad emlékezetesebb teljesítményt. Izgalmas az is, amivé Khrüsothemisz változik: az előadás nem itéli el egyértelműen Elektra opportunista, szembeszegülni nem akaró testvérét, a bársony melegítőszettbe öltözött Prohászka Fanni pedig egy-egy gesztusba, hangstílyba, tekintetbe belesűríti ennek a két lánynak az egész testvéri kapcsolatát.

Maga Elektra kérelhetetlen, de bosszúszomja, megbocsátani nem tudása mögött nemcsak az apja iránti hűség húzódik, ott van valahol az anyja által elhanyagolt, magára hagyott kislány sebzettsége is. Czvikker Lilla gyakorlatilag androgünre, koravén gyereklánynak van öltöztetve a fejkendőjével és a pingvines pulcsijával.

Agamemnón és Kasszandra meggyilkolását nem látjuk direktben, csak a véráztatta holttesteket már kiterítve az emelvényre, a zárójelenetben viszont végignézzük a bosszút, a háttérben disznóvágást idéző zaj. Aigiszthossal Oresztész, Klütaimnéstrával Elektra végez, közben viszont anya és lánya kommunikációjából azt várjuk, mikor adja meg magát Elektra az anyja magabiztoságának, mikor hátrál meg, miközben Róza Krisztián precízen összeomló Oresztészként a háttérben sírva maszatolja véres ökleivel a falat. Bár az emberölés mozdulatait stilizálja a művésze áztatott szivacs, szinte nevetésgesen, melodramatikusan sok a vér, nagyon jó döntés, hogy az utolsó mozzanathoz már inkább megengedik a gázt.

Amikor végül megindul és zubogni kezd a kútból a víz, kissé túlzó, de hatásos, kifejező lezárás, ami megadja mindazt a reménységet, ami az előadásból hiányzott – a város nemcsak felszabadult, de meg is tisztulhat végre.

(Aiszkhülosz-Szophoklész-Euripidész: *Elektra*, r.: Szócs Artur, Miskolci Nemzeti Színház, március 9.)

[Link](#)